

(Instructions: All questions carry equal Marks)

Q.1 ભારતના હાલના કોઈ જાહેર આરોગ્યના મુદ્દા (જેમ કે ડેન્ગ્યુ પ્રિવેન્શન (Dengue Prevention), માસિક સ્વચ્છતા (Menstrual Hygiene) કે માનસિક આરોગ્ય (Mental Health) માટે એક SBCC અભિયાનની રચના કરો. તેમજ તેના હેતુઓ, પ્રેક્ષક વિભાજન(Audience Segmentation), સંદેશાની રચના (Message Design) અને સોશિયલ ઇકોલોજીકલ મોડલ (Social Ecological Model) ની મદદથી પ્રત્યાયન માટેની ચેનલ વિશે સમજાવો. (14 Marks)

Or

Q.1 (A) હેલ્થ બિલીફ મોડેલ (Health Belief Model-HBM) નો ઉપયોગ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારમાં રહેતી માતાઓ માટે રસીકરણ જાગૃતિ અભિયાનની રચના કરો. તેમજ તેમાં ત્વરીત એકશન લઈ શકાય તેવા પગલાં(cues to action) અને સંભવિત વિઘ્નો (perceived barriers) દૂર કરવા માટેની વ્યૂહરચનાઓનો પણ સમાવેશ કરો. (7 Marks)

Q.1 (B) પાર્ટીસિપેટરી રુરલ કમ્યુનિકેશન અપ્રેઝલ (Participatory Rural Communication Appraisal (PRCA)નો ઉપયોગ કરીને આદિવાસી સમુદાયોમાં સ્વચ્છતા સંબંધિત સમસ્યાઓ કેવી રીતે ઓળખી શકાય અને તેનો ઉકેલ કેવી રીતે કરી શકાય, તે વિશે સમજાવો. (7 Marks)

Q.2 કમ્યુનિકેશન ફોર ડેવલપમેન્ટ (Communication for Development-C4D) માં ટોપ-ડાઉન અને બોટમ-અપ અભિગમોની તુલના કરો. તેમજ ગ્રામીણ ભારતમાં હવામાન પરિવર્તન અંગેના પ્રત્યાયનને સુધારવા માટેના એક હાઇબ્રિડ મોડલ વિશે સૂચન કરો. (14 Marks)

Or

Q.2 (A) થિયરી ઓફ પ્લાન્ડ બિહેવિયર (Theory of Planned Behavior) ના આધારે ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારોમાં સ્વચ્છ ઇંધણ (LPG)ના ઉપયોગને પ્રોત્સાહિત કરવા માટેની સંચાર યોજનાનું નિર્માણ કરો. (7 Marks)

Q.2 (B) જેન્ડર સેન્સીટિવ કમ્યુનિકેશન (Gender-sensitive communication) ને C4D માટેની અભિયાનોમાં કેવી રીતે સમાવેશ કરી શકાય, જેનાથી જાતિગત હિંસા (gender-based violence) નું નિરાકરણ થઈ શકે, તે વિશે સમજાવો. (7 Marks)

Q.3 (ડિફ્યુઝન ઓફ ઇનોવેશન્સ) Diffusion of Innovations અને સોશિયલ લર્નિંગ થિયરી (Social Learning Theory) ને આધાર રાખીને ખેડૂતોમાં ટકાઉ કૃષિની પદ્ધતિઓને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે એક માધ્યમો-આધારિત હસ્તક્ષેપની રચના કરો. તેમજ તેના દરેક તબક્કા પર સિક્કાંતનો ઉપયોગ કેવી રીતે થાય છે, તે વિશે સમજાવો. (14 Marks)

Or

Q.3 (A) ડિજિટલ ઇન્ડિયા (Digital India) પહેલના લક્ષ્યોને આગળ ધપાવવામાં ડિજિટલ માધ્યમો અને સોશિયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મ્સની ભૂમિકા વિશે સમજાવો. તેમજ આ પ્લેટફોર્મ્સથી (Inclusivity) સમાવેશિતાને કેવી રીતે વધારી શકાય? તે વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.3 (B) આરોગ્ય આધારિત SBCC હસ્તક્ષેપ (Intervention) માટે દેખરેખ (Monitoring) અને મૂલ્યાંકન (Evaluation) નું માળખું (framework) સૂચવો. તેમજ સફળતામાપન માટે તમે કયા સૂચકાંકોનો ઉપયોગ કરશો? તે વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.4 C4Dના કેસ સ્ટડી તરીકે 'સ્વચ્છ ભારત અભિયાન'નું સમીક્ષાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. તેમજ આ અભિયાનમાં પ્રેક્ષક વિભાજન (Audience Segmentation), સંદેશ ફ્રેમિંગ (Message Framing) અને દેખ-રેખ અને મૂલ્યાંકન જેવી વ્યૂહાત્મક પ્રત્યાયનની પસંદગીઓ, એ લાંબા ગાળાના વર્તન પરિવર્તનમાં કેવી રીતે અસરકારક સાબિત થઈ શકે, તે વિશે સમજાવો. (14 Marks)

Or

Q.4 (A) કોઈ પણ સરકારી અભિયાનમાં સેલિબ્રિટી એન્ડોર્સમેન્ટ અને રાષ્ટ્રીયતાના ભાવનો વ્યૂહાત્મક ઉપયોગ કેવી રીતે કરીને જનસહભાગિતાને કેવી રીતે વધારવામાં આવે છે, તે વિશે સમજાવો. (7 Marks)

Q.4 (B) સહભાગી પ્રત્યાયન (Participatory communication) એ કેવી રીતે સમુદાય આધારિત પર્યાવરણીય પ્રોજેક્ટોમાં ટકાઉપણું સુનિશ્ચિત કરે છે, તે વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.5 નીચેના બાર પ્રશ્નોમાંથી સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. (14 Marks)

1. ભારતમાં લોકો જેમાં આસ્થા ધરાવે છે, તેવા નેતાઓ કોણ છે? કોણ પણ બેના નામ જણાવો.
2. BCCના કોઈ બે મુખ્ય ઘટકો વિશે જણાવો.
3. સોશિયલ ઇકોલોજીકલ મોડલ (Social Ecological Model) માં પ્રભાવના ચાર સ્તરો કયા છે? જણાવો.
4. કૃષિ પ્રત્યાયનમાં ડિફ્યુઝન ઓફ ઇનોવેશન્સ (Diffusion of Innovations) નું એક વાસ્તવિક ઉદાહરણ આપો.
5. ટોપ-ડાઉન C4D અપ્રોચીસ (Top-down C4D approaches) ની અસરકારકતાને મર્યાદિત કરતી હોય, બે અડચણો વિશે જણાવો.
6. હેલ્થ બિલીફ મોડેલ (Health Belief Model) એ રસી અંગેની હિંમતમાં કેવી રીતે ઘટાડો કરે છે, તે વિશે લખો.
7. સહભાગી પ્રત્યાયન (Participatory Communication) નો અર્થ શું થાય? સમજાવો.
8. ભારતીય સંદર્ભમાં સહભાગી વિકાસ (Participatory Development) ની કોઈ પણ એક મર્યાદા લખો.
9. સ્વચ્છ ભારત અભિયાનમાં વપરાયેલી બે સંચાર ચેનલ વિશે જણાવો.
10. ડિજિટલ ઇન્ડિયા (Digital India) પહેલના કોઈ પણ એક પડકાર વિશે જણાવો.
11. વિકાસલક્ષી પ્રત્યાયનમાં બાળકો એ પરિવર્તન એજન્ટ તરીકે કાર્ય કરતા હોય, તેનું ઉદાહરણ આપો.
12. ભારતમાં શરૂ કરાયેલ એક ઇન્ટિગ્રેટેડ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (Integrated Development Program) નું નામ જણાવો.

1846 - Examination Seat No.....

Masters in Development Communication (MDC)
MDC 503 Communication for Social and Behavioural Change (SBCC)
Third Semester Examination
November-December-2025
(English Version)

Total Marks: 70

Time: 2:30 Hours

(Instructions: All questions carry equal Marks)

Q.1 Design an SBCC campaign for a current public health issue in India (e.g., dengue prevention, menstrual hygiene, or mental health). Explain its objectives, audience segmentation, message design and channels of communication using the Social Ecological Model. **(14 Marks)**

Or

Q.1 (A) Apply the Health Belief Model (HBM) to design a vaccination awareness campaign for rural mothers. Include cues to action and strategies to address perceived barriers. **(7 Marks)**

Q.1 (B) Discuss how Participatory Rural Communication Appraisal (PRCA) can be used to identify and address sanitation issues in tribal communities. **(7 Marks)**

Q.2 Compare and contrast Top-Down and Bottom-Up approaches in Communication for Development (C4D). Propose a hybrid model for improving climate change communication in rural India. **(14 Marks)**

Or

Q.2 (A) Create a communication plan using the Theory of Planned Behavior to promote the use of clean cooking fuel (LPG) in low-income households. **(7 Marks)**

Q.2 (B) Explain how gender-sensitive communication can be integrated into C4D campaigns to address gender-based violence. **(7 Marks)**

Q.3 Using Diffusion of Innovations and Social Learning Theory, design a media-based intervention to promote sustainable agricultural practices among farmers. Justify the theory's application at each stage. **(14 Marks)**

Or

Q.3 (A) Evaluate the role of digital media and social platforms in advancing the goals of the Digital India initiative. How can these platforms improve inclusivity? **(7 Marks)**

Q.3 (B) Suggest a framework for monitoring and evaluating a health-based SBCC intervention. What indicators would you use to assess success? **(7 Marks)**

2846-5

(Page No.2)

Q.4 Critically evaluate the Swachh Bharat Abhiyan as a C4D case study. How did the campaign use strategic communication choices such as audience segmentation, message framing and monitoring & evaluation to influence long-term behavior change? **(14 Marks)**

Or

Q.4 (A) Discuss how the strategic use of celebrity endorsement and the sentiment of nationalism in any government campaign helps increase public participation. **(7 Marks)**

Q.4 (B) Examine how participatory communication ensures sustainability in community-based environmental projects. **(7 Marks)**

Q.5 Attempt any Seven out of Twelve: **(14 Marks)**

1. Who are the faith leaders in Indian Context? Name any two.
2. Identify any two key components of BCC.
3. What are the four levels of influence in the Social Ecological Model?
4. Give one real-world example of Diffusion of Innovations in agricultural communication.
5. Mention two barriers that limit the effectiveness of top-down C4D approaches.
6. State one way the Health Belief Model can reduce vaccine hesitancy.
7. What is meant by Participatory Communication?
8. Give one limitation of Participatory Development in the Indian context.
9. Identify two communication channels used in the Swachh Bharat Abhiyan.
10. Mention one challenge faced by the Digital India initiative.
11. Give an example of how children can act as change agents in development communication.
12. Name one integrated development program launched in India.

— X —